

הלקח מיום הכיפורים של רות ביידר גינזבורג

Category: חגים, יום כיפור

כולם מדברים על המורשת היהודית של השופטת רות ביידר גינזבורג, אך העובדה שהיא גרמה לכך שבית המשפט העליון בארה"ב שובת מדי"יום כיפור" משום מה נשכחה. שיעור בגאווה יהודית מרות ביידר גינזבורג, סטיבן ברייר וזלמן שזר.

היום שבו כולם שובתים

יום כיפור הוא יום אחד ויחיד בשנה שכולם שובתים בישראל. כל הארץ מושבתת כליל, כולל הרדיו והטלוויזיה. הרחובות שוממים ממכוניות, ויום הכיפורים ☹️ "שבת שבתון" ☹️ מורגש היטב בכל פינה ברשות הרבים הישראלי.

גם בארצות הברית יום הכיפורים מורגש היטב. כאן בעירנו ☹️ כמו בערים רבות אחרות בארה"ב שבהם האוכלוסייה היהודית הגבוהה ☹️ בתי הספר סגורים בראש השנה וביום הכיפורים, וכן מוסדות נוספים בהם יש אחוז יהודים גבוה.

אבל מה שמושך את תשומת הלב במיוחד הוא שאפילו בית המשפט העליון של ארצות הברית שובת ביום כיפור! כיצד קרה שהגוף המשפטי העליון ביותר של ארה"ב שובת ממלאכתו ביום הכיפורים?

במשך 52 שנה לא היה אפילו שופט יהודי אחד בבית משפט העליון ולא התעוררה כל בעיה ביום כיפור. כאשר רות ביידר גינזבורג וכעבור שנה סטיבן בראייר ☹️ שניהם יהודים ☹️ מונו כשופטים בבית המשפט העליון עדיין המשיכו לעבוד שם כרגיל ביום כיפור.

ביום מן הימים התקשר עיתונאי יהודי למשרדה של גינזבורג והתעניין אצלה האם היא תגיע לבית המשפט ביום הכיפורים. היא השיבה שבתור שופטת היא נהגה במשך שנים רבות לעבוד גם ביום הכיפורים. אותו עיתונאי התקשר גם לסטיבן בראייר והתעניין גם אצלו האם הוא יגיע לבית המשפט ביום הכיפורים, והוא השיב שהוא יחשוב על כך ובהמשך יחליט כיצד לנהוג.

כשהסיפור התפרסם בעיתונות החלה השופטת גינזבורג לקבל מכתבים קשים שבהם האשימו אותה שהיא שונאת את מוצאה היהודי, שהרי היא הצהירה שהיא מתכננת לעבוד כרגיל ביום הכיפורים.

שני השופטים היהודים החליטו לפנות לנשיא בית המשפט העליון בבקשה לדחות את הדיונים שנקבעו ליום הכיפורים ולדון בהם ביום שלאחריו. הנשיא דחה את בקשתם אבל אמר להם כי זכותם על פי חוק לא להופיע בבית המשפט, וביכולתם להאזין אחר-כך להקלטה של הדיונים

מאותו יום. השופטים מאד לא אהבו את ההחלטה של הנשיא.

אולם אז התרחש דבר מעניין: נשיא בית המשפט סבל מכאבי גב, והרופאים הגיעו למסקנה שעליו לעבור ניתוח. הם קבעו את הניתוח שלו ל־7 יום הכיפורים.

החוק קובע כי במקרה ששלושה שופטים אינם יכולים להופיע לדיון ל־7 יש לדחות את הדיון ליום אחר.

נו, כעת נשיא בית המשפט הוכרח לדחות את הדיונים שנקבעו ליום כיפור ולקבוע אותם ביום שלאחריו. אלא שאחרי שכבר ביטלו את הדיונים של יום כיפור באורח רשמי ל־7 התברר שהנשיא לא צריך לעבור את הניתוח בגבו ולמעשה הוא כן יכול להשתתף בדיונים שנקבעו ליום זה.

אולם אז זה כבר היה מאוחר מידי ולא היה ניתן לסובב את הגלגל חזרה. מני אז נקבע שבבית המשפט העליון של ארה"ב לא מתקיימים דיונים ביום הכיפורים.

כרכרה ממלכת אנגליה

לפני כיובל שנים אירע בלונדון סיפור דומה. בשנת 1965 מת וינסטון צ'רצ'יל. מדינות רבות שלחו נציגים להלווייתו הגדולה. גם ישראל שיגרה שני נציגים: את ראש הממשלה לשעבר דוד בן-גוריון ואת הנשיא זלמן שז"ר. הלווייתו של צ'רצ'יל נערכה בשבת ושז"ר סירב לנסוע במכונית בגלל קדושת השבת. שז"ר ביחד עם בן-גוריון צעדו ברגל מרחק של קילומטר מהמלון בו התאכסנו עד למקום ההלוויה.

ביום השבת אירחה מלכת אנגליה את ראשי המדינות שהגיעו להלוויה לארוחת צהרים בארמונה שבקינגהם. הארמון שכן במרחק של ארבעה או חמישה קילומטרים מהמלון שבו התאכסן שז"ר, ואנשי הנשיא הודיעו ללשכת החצר כי הנשיא שז"ר מצטער מאד אבל נבצר ממנו להשתתף בארוחת המלכותית, שכן הוא נמנע מלנסוע בשבת, והדרך ארוכה מדי בשביל לצעוד רגלית ל־7

ראש לשכת החצר טילפן לשגריר ישראל בלונדון והודיע לו כי "המלכה מאד מצטערת על כך שהנשיא ייעדר מן הארוחה עקב סירובו לנסוע במכונית ביום השבת. המלכה מעוניינת אפוא להעמיד לרשותו כרכרה מלכותית רתומה לסוסים שתביא אותו לארמון!"

השגריר הסביר כי האיסור של נסיעה בשבת חל לא רק על כלי תחבורה מודרניים עם מנוע, אלא גם על נסיעה בכרכרה רתומה לסוסים. אבל ראש הלשכה לא התייאש. משום מה הוא הבין שהאיסור הוא לנסוע על הקרקע והוא הציע אפוא פתרון מקורי: הדרך שבין המלון לארמון המלוכה עובר לאורך נהר התמזה, הם יעמידו אפוא לרשות הנשיא שז"ר ספינה מלכותית קטנה והיא תביא אותו ממלון "סאבוי" היישר אל ארמון המלוכה.

השגריר נאלץ שוב ושוב לדחות את רעיונותיו המקוריים של ראש הלשכה והסביר שכל ההצעות

המלך מייצג את כל העם

אחת מעשרת הדברות היא מצות "כבד את אביך ואת אמך". כיבוד הורים מתבטא בהרבה הלכות. למשל: "לא יסתור את דבריו" [2] נניח שמתעורר ויכוח פוליטי בשולחן שבת. אביך סבור שדרך פלונית היא הצודקת ואתה סבור שהוא טועה. אסור לך לומר לו שהוא טועה. בליבך אמנם אינך חייב להסכים איתו, אבל אסור לך לומר לו שהוא לא יודע על מה הוא מדבר וכיו"ב, אף-על-פי שייתכן שהצדק אתך.

אבל כאן מופיעה הלכה נוספת מעניינת: "האב שמחל על כבודו [2] כבודו מחול". אם האבא מצהיר שלא מפריע לו שבנו חולק עליו, אלא אדרבה, הוא מעוניין לשמוע את דעתו [2] יש לו את הזכות למחול על כבודו ומותר לבן לחלוק עליו (רמב"ם הלכות ממרים פ"ו ה"ח).

לידיעתכם, כשם שיש הלכות כיבוד אב, יש גם הלכות כיבוד רב. אני לא רוצה לגלות לכם את כל ההלכות הכרוכות בכך, כי אז תפחדו להתקרב אלי [2] אבל נזכיר רק דוגמא קטנה: גם עם הרב אסור להתווכח (כי הוא תמיד צודק [2]). בנוסף לזה, אסור לשבת על המקום הקבוע של הרב וישנן עוד הלכות רבות נוספות.

גם לגבי הרב ההלכה קובעת כי "רב שמחל על כבודו [2] כבודו מחול". אם הרב אומר שזה בסדר ולא מפריע לו שיושבים על הכיסא הקבוע שלו [2] הדבר מותר (רמב"ם הלכות ת"ת פ"ח הי"א).

אולם כאשר עומד על הפרק כבודו של המלך [2] פני הדברים הם אחרת לחלוטין. ההלכה קובעת כי "מלך שמחל על כבודו [2] אין כבודו מחול" (רמב"ם הלכות מלכים פ"ב ה"ג). אפילו אם המלך אומר במפורש שאפשר לשבת על כסאו או ללבוש את כתר המלכות שלו [2] מכל מקום אסור לעשות זאת משום שלמלך אין זכות למחול על כבודו. וכל כך למה? משום שהכבוד שמוענק למלך הוא לא בגלל חזותו הנאה או בגלל חוכמתו יוצאת הדופן, אלא בגלל שהוא מייצג את עם ישראל, והכבוד של עם ישראל לא שייך באופן אישי למלך! על כבודו של עם ישראל [2] אין ביכולתו למחול.

כל יהודי הינו שגריר ומייצג

גם שופטי בית משפט העליון וגם הנשיא שז"ר הבינו שאין זו שאלה האם רות גינזבורג תלך לבית הכנסת או לא. ברגע שהיא נבחרה לכהונתה בבית המשפט העליון, ברצונה או שלא ברצונה, היא הפכה למייצגת של עם ישראל, ולפיכך היא חייבת לייצג את העם בצורה המכובדת ביותר והיא לא יכולה להופיע בבית המשפט ביום הכיפורים, שכן מקומו של עם ישראל ביום הזה הוא בבית הכנסת בלבד.

הנשיא שז"ר לפני מינויו לכהונת הנשיא לא היה אדם כל כך דתי ולא היה מקפיד על קלה כבחמורה, אבל ברגע שהוא נבחר ² הרי הוא מייצג את עם ישראל, ולעם ישראל יש את השבת כיום מנוחה. הוא חש צורך לכבד את השבת ולשמור אותה גם בניכר.

מורי ורבותי! נכון אמנם שאנו לא שופטים בבית המשפט העליון (למרות שבקצב הזה יש לכל יהודי, ובפרט לאשה יהודייה, סיכוי להגיע לשם²), ואנחנו גם לא נשיאי ישראל, אבל הרבי אומר שבפעם כל יהודי הוא מלך. כלומר, בקרב החוג הרחב של הידידים, המכרים והחברים לעבודה אנחנו המייצגים של עם ישראל. אין זה משנה אם אנחנו אוהבים את זה או לא, אבל זאת המציאות, ולכן בכל התנהגות ציבורית שלנו עלינו לקחת בחשבון כיצד אנחנו מייצגים את עם ישראל לעיני כולם.

מה שאדם עושה בתוך ביתו פנימה ² הרי זה בינו לבין בוראו. אבל בכל הקשור להתנהגות שלנו בציבור עלינו להיזהר ולשקול כל מעשה. אם תתנהג כמו "מענטש" ² לא רק שהם יעריכו אותך, אלא הם יהיו יותר אוהדי ישראל בהשקפתם. אם הם יבחינו שאתה עומד על כך שאינך אוכל מאכלים מסוימים בגלל שאתה יהודי ² הערכתם לדת היהודית תעלה בעיניהם. כל אחד מאתנו צריך לזכור שבין חבריו הלא יהודיים (ואפילו היהודים) הוא השגריר המייצג של עם ישראל.